

# Jan Vymětal - rozhovor

## Jan Vymětal - rozhovor

(dotazující: Eliška Farníková, Lucie Feireislová, Jolana Kodetová)

Internetová korespondence - 24.4.2023

Otázky

životopisné

Dohledávaly jsme názvy středních škol, které jste vystudoval - Prvá odborná zahradnická škola pokračovací pro Prahu a okolí, Česká zahradnická akademie Mělník. Jsou názvy těchto škol správné?

Správné názvy škol:

Odborné zahradnické učiliště v Praze-Malešicích –měl jsem zákaz kdekoliv studovat (z tzv. politických důvodů), po dvou letech učení zahradníkem jsem dostal doporučení ke studiu na Střední zemědělské technické škole, obor zahradnictví (původně ovocnářsko vinařské škole) na Mělníce. Zde jsem odmaturoval v r. 1965.

V témže roce jsem složil úspěšně přijímací zkoušky na Katedru psychologie FFUK a na podzim 1965 jsem zde začal studovat.

Kuriozita: při přijímacích řízení tehdy byly zvýhodňovány tzv. dělnické kádry. Dva roky učňovské školy mne zařadily mezi dělnické kádry, což se týkalo mnoha spolužáků a spolužáček. Dělnickým kadrem jsem se stal nikoliv původem, nýbrž vlastním životem.

Byly jsme překvapeny z toho, že jste se nakonec rozhodl studovat psychologii. Nemohl byste zkusit uvést důvody, které vás k tomuto oboru přivedly?

Zákaz studia ve 14 letech vedl paradoxně k tomu, že vyvolal u mne "žízeň po vědění." Křivdu jsem nepociťoval, práce i prostředí mne docela vyhovovalo a bavilo. Přírodu jsem měl a mám rád. V učňovských letech jsem navštěvoval přednášky z dějin umění, jazykové kurzy němčiny a ruštiny atd. Během čtyřletého studia zahradnické školy na Mělníku jsem dojížděl do Prahy na přednášky z filozofie, které pořádala Městská lidová knihovna. Vedl je (bez titulů) Milan Machovec, přednášejícími byli Zbyněk Fišer (pozdější Bondy), Jaroslava Pešková ad. Odehrávala se zde i setkání s významnými západoevropskými intelektuály jako byli Roger Garaudy, Jean Paul Sarter. Těchto setkání se účastňoval (pokud si dobře vzpomínám) i Jan Patočka, který pomáhal s překladem z francouzštiny. Díky těmto podnětům jsem se začal blíže zajímat o noetiku a dospěl tehdy k názoru, že klíčem k lidskému poznání a poznání světa vůbec je především psychologie. Tak tehdy u mne vznikal teoretický zájem o psychologii. Další pohnutkou byla okolnost mého životního období adolescence, k němuž patří hodnotový perfekcionismus, hledání a porozumění sobě.

U vysokých škol jsme dohledaly, že jste studoval Filozofickou fakultu Univerzity Karlovy v Praze. Vaše magisterské studium bylo zakončeno v roce 1970, mohly bychom se Vás zeptat i odkdy jste ho začal studovat?

Tehdy se nejednalo o "magisterské studium", nýbrž o pětiletou jednooborovou psychologii se závěrečným titulem promovaný psycholog. Psychologii jsem začal studovat v zimním semestru 1965 (hned po maturitě ) a ukončil v r. 1970. V roce 1973 jsem na Filozofické fakultě UK obhájil disertační práci a složil státnice. A tak se stal PhDr.

V letech 1968 až 1969 jste také studoval na univerzitě v Hamburku, kde jste se věnoval Rogersovské psychoterapii a pedagogice. Za jakým účelem jste odjel studovat? Jednalo se jen o roční kurz?

V r. 1997 u nás docházelo k uvolňování politické situace s možností vycestovat (a event. studovat) v tzv. kapitalistické cizině. S pomocí německých přátel na Univerzitě Hamburk jsem zde dostal stipendium na rok s možností jeho prodloužení. Od zimního semestru 1968 jsem se zde stal řádným studentem se zaměřením na rogersovskou psychoterapii (Gesprächspsychotherapie), pedagogiku (obojí Prof. Dr. Reinhard Tausch, 1921-2013) a filozofii vědy (Prof. Carl Friedrich von Weizsäcker, 1912-2007). Současně jsem studoval v Praze a v Hamburku. Po téměř dvouletém pobytu v Německu jsem se pak vrátil do okupované republiky v přesvědčení, že zde využiji získaných poznatků ve směru "zúčastněného pozorovatele" a rozvoje psychoterapie. Tento záměr a intenci jsem po návratu domů naplňoval někdy více a jindy méně úspěšně. Rodiče toto mé rozhodnutí o návratu akceptovali (nikoliv však s nadšením).

Mohly bychom Vás taktéž poprosit o zkontrolování titulu Vašeho nejmladšího syna Aleše Vymětala, jelikož jsme Alešů Vymětalů našly vícero, tak si nejsem jistě, jestli získal titul inženýr?

Nejmladší syn Aleš Vymětal (1974), Bc., vystudoval v r. 2007 Teologickou fakultu Jihočeské university v Českých Budějovicích, studijní program sociální péče. Tam se neinženýrovalo.

Nejstarší syn Mikuláš Vymětal (1971), Mgr., PhD je evangelickým farářem.

Prostřední syn Štěpán Vymětal (1972), PhDr, PhD je psychologem.

Kariéra

Mohl byste nám prosím popsat svoji akademickou dráhu? Jakými tématy jste se zabýval/zabýváte?

Adademickou dráhu jsem začal krátce po převratu v r. 1990. Předtím jsem pracoval 20 let jako psycholog a psychoterapeut v praxi (ambulance, nemocnice). Náš Ústav v rámci lékařské fakulty byl zřízen z podnětu rektora Karlovy univerzity prof. Radima Palouše. Stál jsem (spolu s dalšími) u jeho vzniku v r. 1990. Naším úkolem bylo zavést na fakultě humanistické obory a působit proti odlidštvování medicíny. Do výuky mediků byla nově zařazena lékařská psychologie, psychoterapie, psychosomatika, lékařská etika a filozofie medicíny. Měli jsme tehdy na starosti výuku mediků obohatit o lékařskou psychologii a psychoterapii, což se podařilo v širokém rozsahu. Později byla zařazena do curikula i státní závěrečná zkouška z psychoterapie (v 5. ročníku studia). Posléze však byla tato zkouška v souvislosti s reorganizací studia zrušena. Od r. 1998-2008 jsem byl pověřen Ústav věst, stal jsem se jeho přednostou, členem Vědecké rady fakulty a Akademického senátu. Také jsem byl členem oborových rad na naší fakultě i na Filozofické fakultě UK atp. V r. 2008 jsem odešel do důchodu.

V rámci přednostování jsem kladl důraz na praktickou část výuky (v rámci seminářů a praktik), včetně (mírného) autognostického pojetí. Studenti vítali nácviky komunikačních dovedností ve vztahu pacient-lékař a práci ve skupině. Podporoval jsem mezinárodní (také výzkumnou) spolupráci s jinými univerzitami (např. s univerzitou v Regensburgu), pořádali jsme celostátní i mezinárodní konference, zřídili psychologickou a psychoterapeutickou poradnu pro studenty, zaměstnance a jejich rodinné příslušníky - a ve výčtu by bylo možné pokračovat.

Při mém odchodu do důchodu v r. 2008 byl Ústav respektovanou součástí 1. lékařské fakulty UK.

Snad je třeba dodat, že v roce 1993 úspěšně proběhlo mé habilitační řízení na Univerzitě Palackého v Olomouci (docent), v roce 1998 pak jmenovací řízení na téže univerzitě a stal jsem se profesorem klinické psychologie.

Co je podle Vás váš největší přínos? Co byste chtěl, aby si lidé v souvislosti s Vámi zapamatovali?

To musí posoudit druzí. Myslím, že by studenti, nejen medicíny, ale i kolegyně a kolegové mohli vidět, že "kdo chce, ten může." V odborném smyslu jsem zdůrazňoval, že lidský jedinec tvoří psychosomatický celek, jehož součástí je biologická a psychosociální stránka osobnosti, včetně mezilidských vztahů každého z nás, obohacená o svět hodnot, kam patří i hledání a nalézání smyslu a pravdy. A jistě i podpora rozvojová tendence, jež je vlastní každému z nás i veškeré přírodě.

Věnoval jste se Rogersovské psychoterapii. Vyzdvíhl byste co konkrétné jste z Rogerse aplikoval o Vašeho výzkumu/publikační činnosti ? A také v klinické praxi?

Ve zkratce: Jedná se o základní postoj ke druhému a vůbec ke světu, i k sobě. Důraz kladu v duchu C.R. Rogerse na nedirektivitu, akceptaci druhého, jež při psychoterapii a poradenství musí být bezpodmínečná, tedy podmínky si nekladoucí. To se týká i výchovy dětí. V osobním a běžném životě je samozřejmě tento postoj selektivní, což platí i pro ostatní proměnné: empatii (porozumění vciťením) a autenticitu (ryzost osobnosti). Zmíněné skutečnosti, jsou-li průběžné a v dostatečné míře projevované, podporují porozumění sobě a rozvojovou tendenci, jež je nám vlastní. Lze je vidět i jako přirozené "anxiolytikum" a "antidepresivum."

Myslím, že jsem uvedené charakteristiky projevoval a uplatňoval v pracovním i soukromém životě.

Domnívám se, že předchozí postoje a jednání tvoří základ komunikace i u tzv. pomáhajících profesí (práce psychologa, lékaře, sociálních pracovníků atd.).

Rogersovský přístup, a to zdůrazňuji, je přístupem vědeckým a patří k němu základní i aplikovaný výzkum. Také je podmínkou sine qua non, abychom prošli několikaletým řádným vzděláním a výcvikem, s možností současné a pozdější supervise. Jinak bychom mohli klienty, pacienty, ale i sami sebe ohrožovat, byt bychom jednali v dobré vůli.

Zaobíral jste se také jednotným modelem psychoterapie, co jste z něj chtěl předat studentům lékařské psychologie ?

Obecný model psychoterapie znamená, že za použití vědeckých výsledků a postupů (u různých přístupů a škol) dospíváme k modelu, jenž jde mimo a za jednotlivé psychoterapeutické školy a směry. Obecný model, respektive obecné modely, jsou postavené na srovnávání a vědě. Jejich nezbytnou podmínkou je diferencovaná indikace k léčbě. Ze statistických postupů se osvědčila a používá zejména metaanalýza. Tento způsob myšlení je blízký vědecky založeným lékařům, tedy jejich touze po objektivitě, a to je blízké většině studentů medicíny.

Jaké Vaše knihy jsou podle Vás nejvíce informačně komplexní, a které byste vyzdvíhl ?

Napsal jsem sám či se spolupracovníky asi 12 knih. Studentům, ale i ostatním zájemcům o psychologii a psychoterapii bych doporučil následující tři publikace:

a/ Učebnice Lékařská psychologie. 3. aktualizované a doplněné vydání, Praha: Portál 2003.

b/ Druhá a třetí učebnice psychoterapie je určena zejména jako text pro pregraduální a postgraduální studium psychoterapie na 1. lékařské fakultě UK v Praze. Obě publikace jsem napsal společně se spolupracovníky a nazval: Obecná psychoterapie. 2. rozšířené a přepracované vydání, Praha: Grada, 2004.

Navazuje na ni Speciální psychoterapie. 2. přepracované a doplněné vydání. Praha: Grada, 2007.

Pracujete na LF UK. Máte/měl jste ještě nějaké jiné pracoviště?

Od r. 2009 pracuji na 1. lékařské fakultě UK na "důchodový" miniúvazek. Dříve jsem byl též činný v letech 1999 až 2002 na Teologické fakultě Jihočeské university jako řádný profesor psychologie. Také jsem pracoval více let jako profesor na Pražské vysoké škole psychosociálních studií.

Do převratu v r. 1989 jsem byl zaměstnán v různých zdravotnických zařízeních jako klinický psycholog a psychoterapeut.

Ve stručnosti šlo o následující zařízení:

1970-1975 Psychiatrické lůžkové oddělení v Salské u Nymburka.

1975-1976 Oddělení dětské a dorostové psychiatrie KÚNZ v Praze (ambulance). Následovala roční prezenční vojenská služba.

1978-1982 Psychiatrická léčebna v Kosmonosích (lůžkové zařízení). Zde jsem současně sloužil (zejména o víkendech) na Lince důvěry (nepřetržité služby).

1982-1990 Psychiatrické oddělení OÚNZ Praha 4 (ambulance).

VŠECHNY ČLÁNKY